

VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE GESCHILLENRAAD VOOR RADIO EN TELEVISIE

Rolnummer: 37
Beslissing nr. : 14/2001
van 3 oktober 2001

B E S L I S S I N G

Inzake : VLAAMS BLOK en Ph. DEWINTER tegen VRT

Procedure

1. Met een ter post aangetekende brief van 6 juni 2001 hebben het VLAAMS BLOK en de heer Philip DEWINTER, wonende te 2180 EKEREN, Klavervelden 1, tegen de VRT een klacht ingediend die hoofdzakelijk betrekking heeft op het programma 'De Zevende Dag' uitgezonden op 27 mei 2001 om 11 u. In het programma kwamen verschillende onderwerpen aan bod alsook vertegenwoordigers van de verschillende partijen in het Vlaams Parlement, met uitzondering van het Vlaams Blok. Klagers situeren de klacht in een algemeen kader, namelijk de ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok op televisie, onder meer op de VRT-netten, wat zij willen aantonen met gegevens en statistieken gevoegd als bijlage bij de klachtbrief.
2. Bij brief van 20 juni 2001 heeft de VRT gereageerd op voormelde klacht.
3. Met ter post aangetekende brieven van 21 juni 2001 werden de klagers en de verwerende partij uitgenodigd voor de hoorzitting van 27 juni 2001.
4. Op 27 juni 2001 heeft de Geschillenraad de partijen in hun betoog en verweer gehoord, klagers in persoon en bijgestaan door de heer W. Van Osselaer, medewerker van de Vlaams Blok-fractie in het Vlaams Parlement, de VRT vertegenwoordigd door de heer B. De Graeve, gedelegeerd bestuurder, mevrouw L. Vercruyse, hoofd van de

juridische dienst, de heer L. Hellemans, hoofdredacteur televisienieuwsdienst, en mevrouw S. Coppieters, juridisch adviseur.

5. Bij brief van 22 augustus 2001 zijn, in verband met het onderzoek van de ontvankelijkheid van de klacht, de statuten van het Vlaams Blok opgevraagd. Bij brief van 27 augustus 2001 is het gevraagde stuk aan de Geschillenraad bezorgd.

Bevoegdheid van de Geschillenraad en ontvankelijkheid van de klacht

6. De verwerende partij betwist de bevoegdheid van de Geschillenraad en om tal van redenen ook de ontvankelijkheid van de klacht.

6.1. Volgens de VRT is de Geschillenraad niet bevoegd om zich uit te spreken over klachten die worden ingediend door politieke partijen of door erkende politieke fracties in het Vlaams Parlement.

Zoals de Geschillenraad in een vroegere beslissing reeds stelde, kunnen “uit het niet-aannemen door de Vlaamse Raad van bepaalde initiatieven omtrent het klachtrecht van politieke fracties in zake uitzendingen van radio en televisie (Vl. R., Gedr. St., B.Z. 1992, nr. 157/6 en 1992-1993, nr. 331) betreffende de bevoegdheid van de Geschillenraad geen conclusies worden getrokken” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995). Zie verder 6.3.

6.2. De klacht is volgens de VRT niet ontvankelijk in de mate dat zij betrekking heeft op uitzendingen die van meer dan 15 dagen voor het indienen ervan dateren.

Aangezien artikel 116octies decies, § 2, van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie (hierna: omroepdecreet) stipuleert dat een klacht binnen 15 dagen na de datum van de uitzending van het programma moet worden ingediend, is de opmerking van de VRT gegrond. De klacht wordt daarom alleen onderzocht in de mate dat hij betrekking heeft op ‘De Zevende Dag’ van 27 mei 2001.

Wel heeft de Geschillenraad in een vroegere beslissing aanvaard “dat, bij het beoordelen van een klacht wegens een beweerde discriminatie in een bepaalde programma-opbouw, de Geschillenraad, binnen de grenzen van zijn bevoegdheid vermog rekening te houden met de inhoud van de programma’s over een langere referentieperiode dan vijftien dagen, op de uitdrukkelijke voorwaarde evenwel dat de klacht gericht is tegen en grond vindt in een programma dat uitgezonden is in de periode van veertien dagen die de dag van het indienen van de klacht voorafgaat” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995).

6.3. De VRT meent dat de klacht als een klacht van het Vlaams Blok is te beschouwen, waarbij de vraag rijst of de heer Dewinter, fractievoorzitter in het Vlaams Parlement, namens deze feitelijke vereniging kan optreden. Volgens de verwerende partij wordt een feitelijke vereniging in beginsel vertegenwoordigd door alle leden, gezamenlijk optredend.

De Geschillenraad stelt vast dat de klager zowel in eigen naam als in naam van het Vlaams Blok optreedt (in de klachtbrief luidt het : *"Ik meen dat door een dergelijke ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok (...) mijn partij en ikzelf, als fractievoorzitter van het Vlaams Blok, ernstig schade kunnen leiden op electoraal vlak"*).

Alhoewel een feitelijke vereniging geen rechtspersoonlijkheid heeft en dus in beginsel juridisch niet bestaat, worden zowel door de wetgever als in de rechtspraak uitzonderingen op deze regel aanvaard, onder meer voor politieke partijen (zie bv. Arbitragehof, arrest nr. 23/99, 24 februari 1999 en Raad van State, Moulin en De Coninck, nr. 11.749, 6 april 1966). De Geschillenraad ziet niet in waarom een politieke partij wiens verkozenen in het parlement een erkende politieke fractie vormen, als zodanig verstoken zou moeten blijven van het klachtrecht bedoeld in artikel 116*octies decies*, § 2, van het omroep-decreet. Er moet trouwens worden vastgesteld dat de VRT, voor het werven van de personen die bereid zijn om deel te nemen aan programma's waarin politieke onderwerpen aan bod komen, geregeld contact opneemt met personen die in een politieke partij een beleidspolitieke rol vervullen of die, voor de door die partij voorgestane maatschappelijke visie, geacht worden representatief te zijn; dat uit die gang van zaken blijkt dat door de VRT politieke partijen als dusdanig bij onder andere 'De Zevende Dag' betrokken worden of betrokken kunnen worden. Om al deze redenen dient een politieke partij bekwaam te worden geacht om een klacht in de zin van voormelde decretale bepaling in te dienen.

Een andere vraag is echter of de fractievoorzitter in naam van de feitelijke vereniging Vlaams Blok kan optreden. Dit is slechts het geval indien hij daartoe uitdrukkelijk wordt gemachtigd door de leden van de vereniging, bv. indien de statuten dit bepalen. Bij de klacht is geen machtiging gevoegd en ook de voorgelegde statuten doen niet ervan blijken dat de fractievoorzitter uitdrukkelijk gemachtigd wordt om namens de feitelijke vereniging klachten in te dienen. De klacht dient derhalve gedeeltelijk als niet ontvankelijk te worden beschouwd.

6.4. De VRT stelt dat niet bewezen is dat de klagers geschaad zijn door de kwestieuze uitzending, zelfs niet door de beweerde ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok de jongste jaren in de informatieve programma's van de VRT, omdat dit niet geleid heeft tot een verzwakking van de partij of een verminderd electoraal succes.

Aangezien de klacht niet ontvankelijk is in zoverre hij namens het Vlaams Blok is ingediend, moet het belang in hoofde van die klagende partij niet worden onderzocht.

Wat het belang in hoofde van klager Dewinter betreft, moet worden vastgesteld dat het een wezenskenmerk van politieke mandatarissen is te streven naar de verspreiding bij het publiek van hun ideeën over de organisatie van het maatschappelijk leven. In dit opzicht berokkent het niet aan het woord laten hun een nadeel omdat niet de kans wordt gegeven tot verspreiding van de door hen voorgestane ideeën.

Gegrondeheid van de klacht.

7.1. Wat de grond van de zaak betreft, voert de klager aan dat het Vlaams Blok in 'De Zevende Dag' van 27 mei 2001 op geen enkel moment aan bod is gekomen, "alhoewel de regels van de objectiviteit (...) dwingend (vereisen) dat het Vlaams Blok wel aan bod zou zijn gekomen in deze uitzending". Klager meent dat de VRT door aldus te handelen "onmiskienbaar de normen van objectiviteit en onpartijdigheid schendt, verplicht gesteld in het gecoördineerd decreet van 25 januari 1995 betreffende de radio-omroep en de televisie".

Meer specifiek zet de klager het volgende uiteen:

"Op volgende punten worden de regels van de objectiviteit geschonden door de uitzending van 27 mei:

1. Het onderwerp van het 'grote' debat in deze uitzending was de problematiek van de 'zonevreemde woningen'. Volgende Vlaamse parlementsleden werden hiervoor uitgenodigd: Isabel Verriest (Agalev), Patrick Lachaert (VLD), Bruno Tobback (SP) en Gerald Kindermans (CVP). Van het Vlaams Blok, nochtans de derde grootste fractie in het Vlaams Parlement met 22 Vlaamse Parlementsleden, was echter niemand uitgenodigd. De kleinere fracties Agalev (12 verkozenen) en SP (20 verkozenen) waren wel vertegenwoordigd. Nochtans zou de objectiviteit veronderstellen dat een grotere partij meer, of minstens in gelijke mate, de kans krijgt haar standpunten toe te lichten als kleinere partijen.

De niet-aanwezigheid van het Vlaams Blok in deze discussie doet bij de kijker het vermoeden ontstaan dat het Vlaams Blok geen standpunt heeft in deze materie. Bovendien krijgt het Vlaams Blok aldus niet de mogelijkheid te antwoorden op beweringen als die van CVP'er Kindermans die in de uitzending verklaarde: 'Wij zijn de enigen die op dit ogenblik ook een tekst hebben waar de planbaten worden afgeschaft', terwijl ook het Vlaams Blok een decreet hieromtrent heeft ingediend.

Het Vlaams Blok heeft weldegelijk duidelijke standpunten ingenomen in deze problematiek en diende in het Vlaams Parlement zelfs drie voorstellen van decreet in:

- 1. Decreet betreffende de regularisatie van de zonevreemde woningen;*
- 2. Decreet betreffende de afschaffing van het planbatensysteem;*
- 3. Decreet betreffende de verjaringstermijn voor bouwmisdrijven.*

Onze partij organiseerde bovendien tientallen infoavonden in heel Vlaanderen voor de getroffen huiseigenaren. Het was zeker mede de druk van het Vlaams Blok die VLD-voorzitter De Gucht zijn standpunten deed wijzigen in deze problematiek. Dit werd trouwens bevestigd door De Gucht in Gazet van Antwerpen van 28 mei.

2. De uitzending van De zevende dag van 27 mei bracht ook een debat tussen Annemie Neyts van de VLD en Frieda Brepoels van de VU over de gevolgen van het Lambermontakkoord voor de Brusselse Vlamingen. Ook hier werd geen vertegenwoordiger van het Vlaams Blok uitgenodigd. Nochtans is het Vlaams Blok de grootste Vlaamse partij in Brussel (4,5%), tegen SP-Aga (3,1%), CVP (3,3%) en VLD-VU-Onafh. (3,2%) en neemt het Vlaams Blok als Vlaams-nationalistische

partij duidelijk standpunt in tegen Lambermont, dat ook resulteert in parlementair werk. Het is des te opmerkelijker dat in dit Lambermont-debat enkel twee politici worden opgevoerd van (kleinere) partijen die in het Brussels Gewest in de regering zitten, zonder een vertegenwoordiger van de enige Vlaamse oppositiepartij, het Vlaams Blok.

3. Over heel de uitzending bekeken komen wij tot volgende aanwezigheid per politieke partij: VLD: 4 vertegenwoordigers, SP: 2 vertegenwoordigers, CVP: 1 vertegenwoordiger, Agaley: 1 vertegenwoordiger, VU: 1 vertegenwoordiger en Vlaams Blok: geen enkele vertegenwoordiger. Alhoewel het Vlaams Blok sinds de parlementsverkiezingen van 1999 de derde grootste politieke partij is met meer dan 15 % van de stemmen, komt onze partij geen enkele keer aan bod in de uitzending van 27 mei”.

7.2. De VRT verzet zich tegen “een proportionele, mathematische indeling van de zendtijd”, waarbij elke partij in verhouding tot haar electoraal resultaat aan bod zou moeten komen. De omroep acht dit niet te verzoenen met het recht op vrije meningsuiting en de redactionele vrijheid. Voorts wijst de VRT erop dat indien de Geschillenraad dit uitgangspunt van de klagers aanvaardt, zij de VRT medeplichtig zou kunnen maken aan het plegen van persmisdrijven, althans in de hypothese dat het Vlaams Blok zou worden veroordeeld op basis van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden.

De VRT wijst er verder op dat zij als openbare omroep krachtens artikel 8, § 3, van het omroepdecreet de opdracht heeft bij te dragen tot “een democratische en verdraagzame samenleving” en via de programma’s ook “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”. Volgens haar leidt dit tot de conclusie dat zij niet anders kan “dan alle gedachtenstromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting”. Zij zegt wel de plicht te hebben “te berichten over standpunten en manifestaties die aan de basis liggen van maatschappelijk relevante nieuwsfeiten”, maar meent dat “de selectie van items en eventuele gasten (...), behoort tot de redactievrijheid en (de) decretaal vastgelegde autonomie van de VRT”.

De VRT geeft volgende verantwoording voor de selectie gemaakt voor de uitzending van ‘De Zevende Dag’ van 27 mei 2001:

“Bij de selectie van items en gasten in de informatie-uitzendingen is het eerste en meest essentiële criterium van de VRT-nieuwsdienst steeds de nieuwswaarde van feiten en standpunten. Het is logisch dat beleidspartijen en –personen daarbij het meest aan bod komen. In tweede orde is het even logisch dat de initiatieven en standpunten van de grootste oppositiepartij meer aan bod komen dan die van de andere partijen.

Tenslotte wenst de VRT er nog ten overvloede op te wijzen dat de in artikel 23 van de gecoördineerde mediadecreten vervatte onpartijdigheidsplicht niet betekent dat alle relevante standpunten in alle uitzendingen aan bod moeten komen. Een spreiding over verschillende uitzendingen en dagen is verantwoord. Dit wordt uitdrukkelijk bevestigd in artikel 54 van het redactiestatuut met inbegrip van de deontologische code voor journalisten van de nieuwsdiensten radio en TV bij de

VRT van 6 juli 1998. Bovendien staat het aan bod laten komen van alle relevante standpunten niet gelijk met het aan bod laten komen van alle standpunten van alle groepen en verenigingen.

In de uitzending van de Zevende Dag van 27 mei jl. werd een debat gehouden omtrent de zonevreemde woningen. Het Vlaams Blok werd niet uitgenodigd om deel te nemen aan dit debat omdat het standpunt van het Vlaams Blok terzake als onvoldoende relevant werd ervaren. De discussie ging nl. in de eerste plaats over de meningsverschillen binnen de Vlaamse regering over de uitvoering van het decreet m.b.t. de zonevreemde woningen. Dat ook de CVP aan bod kwam, is logisch omdat de in de vorige regering bevoegde Minister tot deze partij behoorde. Bovendien was het van belang te weten of CVP bereid zou zijn om in het Vlaamse Parlement voor een wisselmeerderheid te zorgen zodat het voorstel van VLD-voorzitter De Gucht zou kunnen goedgekeurd worden.

De Zevende Dag bevat tevens een programma-onderdeel dat uit een duo-debat bestaat. Het debat in de desbetreffende uitzending van De Zevende Dag was gewijd aan de gevolgen van de Lambermontakkoorden voor de Brusselse Vlamingen. Het concept van een duo-debat impliceert noodzakelijkerwijs dat de redactie slechts twee gasten kan selecteren. Het enige selectie criterium daarbij is de relevantie van het standpunt van de gast/partij. Voor het debat over de gevolgen van de Lambermontakkoorden voor de Brusselse Vlamingen heeft de redactie bewust gekozen voor een vertegenwoordiger van de VLD en een van de VU. De VLD heeft als belangrijkste regeringspartij uiteraard belang bij de goedkeuring van de Lambermontakkoorden. De VU speelt dan weer een cruciale rol in de goedkeuring van de akkoorden en heeft haar goedkeuring van het akkoord verbonden aan de voorwaarden dat meer garanties voor de Brusselse Vlamingen worden geboden.

Bovendien is het zo dat de afwijzing van de Lambermontakkoorden door het Vlaams Blok reeds zowel in de Journaals van 1 als 6 mei aan bod kwam”.

7.3.1. Geen enkele wettelijke bepaling of deontologische regel legt de door de klagers voorgestane strikt mathematische verdeling van de zendtijd op voor de informatieve programma-onderdelen of programma's van de nieuwsdienst, op basis van het stemmenpercentage behaald bij de laatste verkiezingen voor het Vlaams Parlement.

Een dergelijke verdeling zou overigens in strijd zijn met het beginsel van de programmavrijheid die aan de VRT wordt verleend door artikel 7 van het omroepdecreet en de waarborg voor redactionele onafhankelijkheid van de nieuwsdienst waarin artikel 23, § 1, van het omroepdecreet voorziet. Die vrijheid is echter niet onbeperkt, zoals uit artikel 23 van het omroepdecreet blijkt. Zo verplicht die bepaling de VRT om, op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in de uitgezonden programma's elke vorm van discriminatie te weren.

7.3.2. Daarnaast heeft de decreetgever de openbare-omroepopdracht ook inhoudelijk omschreven. Artikel 8 van het omroepdecreet bepaalt in dit verband onder meer dat “de programma's moeten bijdragen tot de verdere ontwikkeling (...) van een democratische en verdraagzame samenleving” en “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”.

Daaruit leidt de VRT af dat hij “als openbare omroep (...) bijgevolg niet anders (kan) dan alle gedachtestromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting”. Tijdens de hoorzitting heeft de VRT in dit verband nog benadrukt “dat het Vlaams Blok het recht heeft tegen de multiculturele samenleving te zijn, maar dat de VRT de plicht heeft daar voor te zijn, wat niet belet dat wij de nieuwsfeiten brengen, ook al hebben ze betrekking op het Vlaams Blok”.

In dit geval heeft de klacht betrekking op het programma ‘De Zevende Dag’, inzonderheid op volgende items: het probleem van de zonevreemde woningen en het Lambertmont-akkoord en de gevolgen ervan voor de Brusselse Vlamingen.

De Geschillenraad stelt vast dat de VRT niet aantoonde dat deze items verband houden met discriminatie en sociale uitsluiting, noch dat het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok, -gelet op de behandelde onderwerpen- deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting. De VRT kon bijgevolg niet op die grond klager uit het debat weren.

7.3.3. Luidens artikel 23, § 1, van de gecoördineerde decreten betreffende de radio-omroep en de televisie dient de programmaopbouw derwijze te geschieden dat hij geen aanleiding geeft tot discriminatie tussen ideologische en filosofische strekkingen en dienen alle informatieve programmaonderdelen onpartijdig en waarheidsgetrouw te zijn.

In de door de VRT gegeven verantwoording voor de gemaakte keuzes inzake het uitnodigen van gasten voor de verschillende onderdelen van het programma ‘De Zevende Dag’ van 27 mei 2001 kunnen geen elementen worden aangetroffen die, gewogen aan de beginselen van de journalistieke vrijheid, een aantasting van de verplichting tot niet-discriminatie in de programmaopbouw en van de verplichting tot onpartijdigheid en waarheidsgetrouwheid, doen vermoeden.

OM DIE REDENEN :

DE VLAAMSE GESCHILLENRAAD,

verklaart de klacht gedeeltelijk ontvankelijk, doch ongegrond.

Aldus te Brussel uitgesproken op 3 oktober 2001 door de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie, samengesteld uit O. Grawet, voorzitter, K. Rimanque, ondervoorzitter, D. Albrecht, J. Baert, K. Luyckx, J. Vandyck, M. Van Nieuwenborgh en E. Verstraete.

Voor de afwezige voorzitter,
de ondervoorzitter

De griffier

K. RIMANQUE

M. CHATELET